

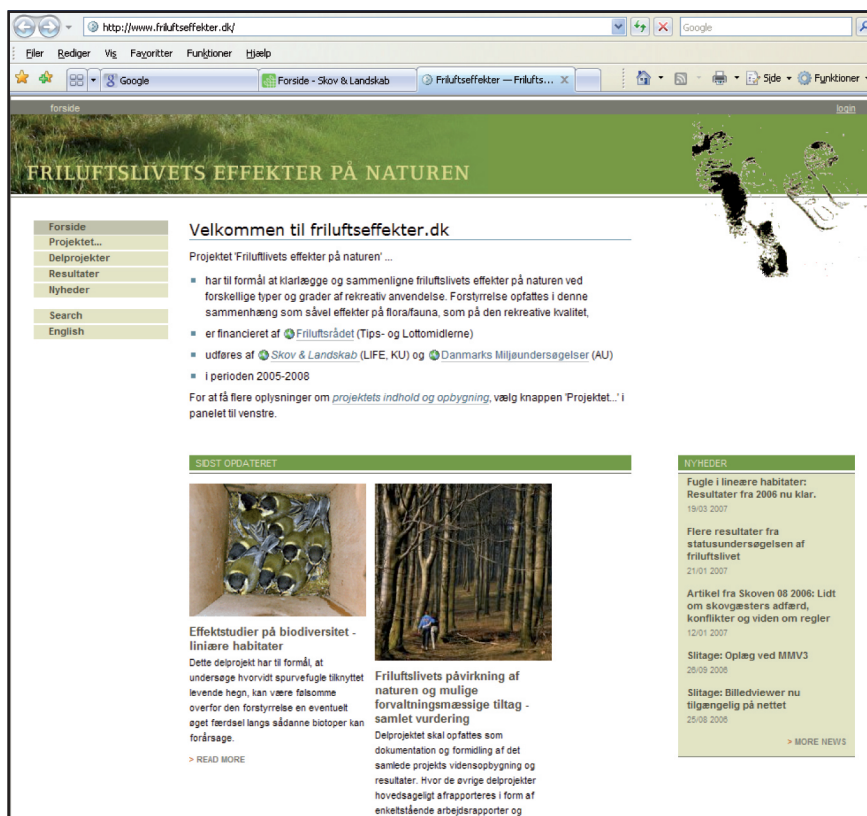
Friluftslivets effekter på naturen

Introduktion til et samarbejdsprojekt mellem DMU og Skov & Landskab

Projektet 'Friluftslivets effekter på naturen' har til formål at klarlægge friluftslivets effekter på naturen ved forskellige typer og grader af rekreativ anvendelse. Forstyrrelse opfattes i denne sammenhæng som effekter på flora og fauna, såvel som på selve den rekreative kvalitet. Der er tale om et fireårigt projekt (2005-2009) finansieret af Tips- og lottomidler til friluftslivet. Arbejdet udføres af Skov & Landskab (LIFE, Københavns Universitet) og Danmarks Miljøundersøgelser (Aarhus Universitet). Her gives en samlet introduktion til projektet, der bl.a. afrapporteres i en række videnblade og på hjemmesiden www.friluftseffekter.dk.

Befolkningens interesse for naturen, herunder mulighederne for at benytte den i fritiden, er en væsentlig forudsætning for den fremtidige bevarelse af den danske natur. Der er derfor et stort og voksende behov for viden om både friluftslivets påvirkninger af naturen og om de forvaltningsmæssige muligheder for at håndtere disse påvirkninger. Det er nødvendigt at undersøge, dokumentere og diskutere balancen mellem rekreative aktiviteter og beskyttelse af naturgrundlaget løbende – som det eksempelvis sidst fandt sted i forbindelse med "Adgangsudvalgets" arbejde fra 2001.

Friluftsrådet udbød i 2004 projektet "Feltundersøgelse over effekter af friluftslivets aktiviteter på naturen i Dan-

Projektets hjemmeside (www.friluftseffekter.dk)

mark" (herefter kaldet "Friluftslivets effekter på naturen"). Dette initiativ bygger bl.a. på litteraturstudiet "Friluftslivets effekter på naturen i Danmark" udført ved Roskilde Universitetscenter. Hovedmålet med projektet er at bidrage med viden om friluftslivets effekter på naturen og friluftslivet selv gennem undersøgelser i "den rigtige verden" (se Lokaltiteter sidst i dette videnblad).

Projektet er tæt knyttet til forskningspakken "Vildt & Landskab" (www.vildt-og-landskab.dk), finansieret af Jagttegsmidlerne (Skov- og Naturstyrelsen). Heri indgår bl.a. studier af forstyrrelse af rå- og kron dyr. Ved hjælp af GPS-udstyr undersøges eksempelvis forandring i dyrenes valg af habitat efter forstyrrelse, forandringer i døgnrytme og udvandring til andre, mindre forstyrrede områder. Desuden indsamles der information om befolkningens holdning til en række forvaltningstiltag, som understøtter nærværende projekt.

Projektet er tæt knyttet til forskningspakken "Vildt & Landskab" (www.vildt-og-landskab.dk), finansieret af Jagttegsmidlerne (Skov- og Naturstyrelsen). Heri indgår bl.a. studier af forstyrrelse af rå- og kron dyr. Ved hjælp af GPS-udstyr undersøges eksempelvis forandring i dyrenes valg af habitat efter forstyrrelse, forandringer i døgnrytme og udvandring til andre, mindre forstyrrede områder. Desuden indsamles der information om befolkningens holdning til en række forvaltningstiltag, som understøtter nærværende projekt.

Projektets opbygning

Projektet består overordnet af fem hovedkomponenter: Screening, forvaltningskatalog, statusundersøgelser, effektundersøgelser og samlede effekter/scenarier. Hver komponent er opbygget af ét eller flere delprojekter. Nedenfor gives en kort introduktion til en række af delprojekterne. For yderligere information om projektets opbygning, organisation og delprojekter, henvises til hjemmesiden (www.friluftseffekter.dk/introduktion/opbygning).

Statusundersøgelse – biodiversitet

Dette delprojekt har til formål at få et overblik over, hvor udvalgte biodiversitetsindikatorer findes i studieområderne (biodiversitetskortlægning), og hvad der betinger disses udbredelse (habitatpræferencer).

Effektstudie på biodiversitet – lineære habitater

Delprojektet har til formål at undersøge, hvorvidt spurvfugle tilknyttet levende hegn kan være følsomme over for de forstyrrelser, der følger af øget færdsel langs hegnene.

Forstyrrelseseffekter på rovfugle

Rovfuglene har stor offentlig betydning. Inden for de seneste to årtier har der været observeret en genindvandring af havørn, kongeørn, rød glente samt stor hornugle og fiskeørn i Danmark. Disse arter anses for at være meget følsomme over for forstyrrelser. I hvor høj grad det samme gør sig gældende for andre, mere almindeligt udbredte rovfuglearter, vides ikke. Delprojektet undersøger bl.a. en række parametres indvirkning på fordelingen af ynglelokaliteter for musvåge, fx bymæssig bebyggelse, veje, p-pladser og menneskelig aktivitet.

Statusundersøgelse – friluftsliv

Delprojektet har til formål at undersøge og dokumentere, hvordan besøgende oplever forstyrrelse fra andre besøgende, hvordan de oplever

dyrelivet, samt hvordan de bevæger sig rundt i naturen – på og uden for de etablerede vej- og stisystemer.

Besøgendes oplevelser af forvaltningstiltag

Formålet med dette delprojekt er at undersøge og dokumentere effekter af forvaltningsmæssige tiltag på de besøgendes naturoplevelser. Hvordan opleves eksempelvis aflukning af dele af Hestehave Skov og omlægning af mountainbike-ruter i Rude Skov?

Slitage af skovbunden

Dette delprojekts formål er at dokumentere forskellige typer og grader af brugseffekt (gang, løb og cykling) på forskellige typer jordbund/vegetation. Samtidigt undersøges den hastighed, hvormed naturgrundlaget regenereres efter endt slitage.

Scenarier for friluftslivets påvirkninger af naturen

Areal- og naturplanlægning involverer mange forskellige interessegrupper med vidt forskellige ønsker og mål. Selve planlægningsprocessen kan være kompleks og problemfyldt, specielt når den involverer mange interessenter. Dette delprojekt har til formål at komme med bud på, hvordan interessenternes ønsker til områdeanvendelsen har forskellige konsekvenser for biodiversitet og naturkvalitet, og hvilke samlede effekter forvaltningsmæssige tiltag har. En scenarieanalyse viser i princippet en fremtidig vision for et givent landskab. I delprojektet anvendes scenarieanalyser, men de har ikke til formål at finde det optimale scenarium (hvis et sådant overhovedet eksisterer). De tænkes snarere anvendt som et konsensusøgende værktøj i planlægningsprocessen og i forbindelse med formidling og visualisering af adgangsregulering.

Katalog over forvaltningsmetoder

Målet med dette delprojekt er at give en række forslag til naturforvalt-

ningsmetoder, der kan anvendes til løsning og forebyggelse af friluftslivets eventuelle negative effekter på såvel naturen som friluftslivet selv.

Lokaliteter

Mols Bjerge-området – inkl. Hestehave Skov – indgår som hovedundersøgelingsområde i projektet. Det opfylder de ønsker, som Friluftsrådet opstillede i udbudsmaterialet: området er udpeget som mulig nationalpark og indeholder en række almindelige danske naturtyper. Mols Bjerge dækker dog ikke det fulde spektrum af relevante forstyrrelser. Projektet inddrager derfor også et naturområde, hvor det rekreative pres i dagligdagen er betydeligt større end i Mols-området. Her er valgt et bynært nordsjællandsk område, nemlig Rude Skov.

Formidling

Formidlingen af projektets resultater vil hovedsageligt ske via tre former: 1) elektronisk formidling på projektets hjemmeside – typisk i form af korte videnblade, 2) Skov & Landskabs Videntjeneste og 3) international videnskabelig publicering. Der er således oprettet en hjemmeside til projektet, der vil fungere som projektets hovedformidlingskilde: www.friluftseffekter.dk. For yderligere information om selve projektet og dets resultater henvises der hertil.

Hans Skov-Petersen¹⁾

Flemming Skov²⁾

Frank Søndergaard Jensen¹⁾

1) Skov & Landskab, Københavns Universitet, 2008

2) Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet, 2008

Kilde

Tind, E.T. & Agger, P. (2003): *Friluftslivets effekter på naturen i Danmark*. Roskilde Universitetscenter & Friluftsrådet. 197 s. (www.friluftsradet.dk/1108/7081)